

ROK SV. JOZEFA (5)

DYNAMICKÉ OTCOVSTVO PODĽA PRÍKLADU SV. JOZEFA (1. časť)

Mesiac jún celkom oprávnené dáva príležitosť vyzdvihnúť otázku otcovstva. Jednak z hľadiska prirodzeného, pretože tretia nedeľa v mesiaci je slávená ako nedeľa otcov, ale aj z hľadiska nadprirodzeného, lebo v júni v diecézách veľmi často bývajú kňazské vysviacky, ktoré posielajú nových duchovných otcov do služby vo vinici Pánovej. Na jednej strane jedno i druhé, aj prirodzené otcovstvo aj duchovné otcovstvo - ich existencia, vyvolávajú radosť. Na druhej strane vieme veľmi dobre, ako obidve tieto podoby otcovstva podliehajú kríze času. Je namieste zamyslieť sa nad mnohými aspektami, ktoré by nejakým spôsobom predsa len vrátili dôstojnosť, príťažlivosť aj miesto v spoločnosti tak krásnemu poslaniu, akým je bezo-sporu aj prirodzené otcovstvo i duchovné otcovstvo. V značnej miere treba

poďakovať Svätému Otcovi Františkovi za dar apoštolského listu *Patris corde* (So srdcom otca), ktorý je celý venovaný téme otcovstva. A dovoľm si jednoznačne povedať, že každý jeden otec, ako prirodzený, tak aj duchovný otec – kňaz, by sa s ním mal oboznámiť a veľmi zodpovedne premeditovať nádherné charakteristiky, ktoré sa viažu na postavu svätého Jozefa, ktorého Rok slávime. Milovaný otec, nežný a láskavý, poslušný, prijímajúci, tvorivo odvážny, pracovitý, držiaci sa v úzadí, v tieni. Sú to body, ktoré rozvíja Svätý otec František vo svojom apoštolskom liste. A zároveň sú to značne podnetné myšlienky, ktoré vstupujú do súčasného sveta, ktorý je poznačený ako krízou otcovstva, tak aj mnohými ďalšími problémami, z ktorých táto kríza otcovstva vlastne vyrástla.

Francúzska filozofka, politologička a spisovateľka Chantal Delsol, dívajúc sa na život Európy z perspektívy končiacich sa určitých kultúrnych znamení tvrdí, že vlastne v Európe nezaniká a môžeme povedať, že aj vo svete nezaniká, nestráca sa kresťanstvo, ale stráca sa celá kresťanská kultúra, civilizácia. Stráca sa kresťanská antropológia, morálka, právo, zvyky. Filozofka Delsol spomína postavy veľkých nihilistov v európskej civilizácii. Diogenesa, Markíza de Sade, Michaela Fucolda. Ich túžbou, ako aj túžbou mnohých ďalších, ktorí kráčali v ich šľapajach, bolo zmeniť nie kultúru, ale samotné základy, princípy antropológie. A nihilizmus je často sprevádzaný pseudo-filozofickým cynizmom. Chantal Delsol upriamuje pozornosť na skutočnosť, že ľudia západnej civilizácie žijú v značných protirečeniach. Na jednej strane prijímajú presvedčenie o ľudskej dôstojnosti, keď zvlášť po šoa – holokauste, sa stavajú na ochranu všetkých nevinných, ktorí takto zahynuli, ale nepokračuje sa ďalej v rozvíjaní myšlienky a v zdôvodnení odpovede na otázku „prečo?“. Áno, to všetko sa dialo proti človekovi. Ale

všetko ostáva na prirodzenej báze. Iste, hovorí sa ešte aj o pravde, ale aj tak sa predsa len ukazuje, že aj pravda je značne nejednoznačná, zdanlivá a v konečnom dôsledku „pravda“ je často dôsledkom politickej zhody alebo presadením politickej vlády, ktorá sa opiera o profitujúci biznis. Ďalším protirečením, do ktorého je vtiahnutý súčasný človek, je pohľad na slobodu - všeobecnú i osobnú, ktoré podľa mnohých vyhlásení tvoria princípy demokracie. Áno, sme spätí s demokraciou, ale už nebránime slobodu osoby alebo osobnú slobodu, a tým devalvujeme aj samotné otcovstvo, neuvedomujúc si, že kde nie je otec, tam sa rozplýva autorita, chýba odvaha zostať slobodným. S vlastnými názormi, ktoré sú produktom osobného myslenia, dnešný človek v značnej miere podlieha mediálnym schémam náhľadov, ktoré podsúva liberalizmus. Mám na mysli zvlášť individualizmus, chápaný dogmaticky a egocentristicky. Hoci, ako zdôrazňuje Delsol, napriek tomu všetkému sa neustále domáhame slobody.

Možno v tejto chvíli je vhodné urobiť určité filozofické porovnanie súčasného myslenia s gréckou filozofiou a následne s myšlienkami, ktoré predstavil svätý Augustín. Práve skrze neho kresťanstvo po prvýkrát v dejinách odmietlo cyklické chápanie dejín, o ktoré sa opierala grécka filozofia, predstavujúca neustále sa opakujúce koleso, kdežto kresťanská filozofia pod vplyvom svätého Augustína načrtáva lineárny význam dejín alebo lineárne uberanie sa dejín, ktoré odniekiaľ vychádza a kamsi smeruje, teda má svoj cieľ, ktorý je aj v súlade s časovou transcendenciou, prekračujúcou hranice človečenstva. Je známe, že aj táto koncepcia - idea neustáleho postupu, vzrastania, bola odmietnutá, pretože ju premožila „idea“: „čas sú peniaze“. Teda máme v tejto chvíli k dispozícii tri podoby času: čas ako neustále točiacie sa koleso s opakujúcimi sa udalosťami – ideami a pod.; ďalej máme predstavu času ako lineárnu priamku, ktorá odniekiaľ vychádza a kamsi smeruje a má jasne zafinovaný cieľ. A máme tretiu predstavu času - v súčasnosti značne „víťaziacu“, ktorá tvrdí: „čas sú peniaze“. Keďže dnes nikto „nemá čas“, a každý vraví, že nemá čas, potom je už ťažko hovoriť o reflexii na tému večnosti, nieto ešte o pravidelnom duchovnom živote. A tak človek preberajúc teóriu „čas sú peniaze“, v značnej miere sa spája s pôvodinou gréckeho názoru točiaceho sa kolesa, lebo okolo peňazí, okolo biznisu sa začali točiť všetky ľudské aktivity, ktoré obchádzajú, priam vylučujú duchovné potreby a duchovný život. Človek, ktorý podlieha tejto teórii a podľa nej sa správa, veľakrát možno vyzerá ako taký psík, ktorý donekonečna naháňa svoj chvost. Nesmeruje dopredu, ale sa neustále krúti a točí v jednom a tom istom kole.

Na jednej strane teda človek nechce, aby bol chápaný ako bezmenná masa a na druhej strane upadol do tohto kolotoča. Ak však chce prekročiť túto hranicu, musí sa vrátiť k vedomiu svojej duchovnej veľkosti. Človek je teda pozvaný vrátiť sa k vedomiu svojej duchovnej veľkosti. Je volaný vrátiť sa nie k presvedčeniu, že je dielom nejakej evolučnej náhody, ale k vedomiu a následnému presvedčeniu, že má svoju veľkú hodnotu, svoje duchovné princípy. Je pozvaný žiť vo vedomí, že má svojho Otca, ktorý stojí nad časom a teda prekračuje horizont prirodzena. Je to pozvanie človeka vrátiť sa k pravde, ktorá už nie je zdanlivá, ktorá nie je výsledkom politických koncepcií, dohôd, či čohosi podobného a ktorá je značne premenlivá. Jedine pravdivé vedomie vlastnej identity umožňuje

človekovi budovať ľudskú dôstojnosť a napokon mu pomôže aj nanovo prijať vedomie otcovstva. Tieto myšlienky sa v rámci uvažovania môžu zdať značne náročné, a keďže majú filozofické prvky, môžu sa považovať za abstraktné myslenie. Predsa však hovoria jednoznačne o tom, aké je dôležité ísť dopredu a nie do donekonečna sa točiť v uzavretom kolese. Netočiť sa neustále v kolotoči starostí, plánov, nádejí, ideí, stále jedného a toho istého - v dnešnej dobe ide najviac o témy peňazí a biznisu, prípadne nejakých osvedčených radovánok, čím nemyslím potrebné radosti života, ktoré ponúka sám Boh. Jednoducho, je tu výzva ísť dopredu.

Preto sa dívame na svätého Jozefa, ktorý bol neustále v tomto smerovaní - pohybe - ísť dopredu. Ísť dopredu po správnej ceste. Iste počas skrytého života Ježiša Krista v Nazarete, život Svätej rodiny bol tiež v určitej miere stereotypným, každodennosť pozostávala viac-menej z tých istých úkonov, činností, povinností, udalostí. Ale všimnime si, že u Jozefa ani počas týchto chvíľ každodennosti a ticha, nechýbala v žiadnom okamihu ochota pripravenosti na nové Božie výzvy. Bol na ne veľmi pozorný, aby ich potom mohol uskutočňovať. Veľa informácií o tom nemáme, ale bol to čas prípravy pre jeho duchovný rast, dozrievanie, pre duchovný rast i Panny Márie a bol to čas prípravy Ježiša Krista na jeho verejné vystúpenie a účinkovanie. Jozef takto neustále prekračoval seba samého. Počúval viac Boha ako seba a čo je tiež značne dôležité, viac veril Božiemu slovu ako ľudským faktom. Viac veril Božiemu plánu, ako svojim pocitom. Jozef nie je nejakou rozprávkovou bytosťou. Ani Panna Mária ňou nie je. Jozef a Mária sú dve konkrétne ľudské bytosti, ktoré žijú z plnenia Božieho slova a vďaka tomu sa neustále rozvíjajú a netočia sa neustále dookola.

Jozefov príklad neustáleho napredovania je veľmi dôležitý práve pri obnove dôstojnosti otcovstva v dnešnom svete - obnove otcovstva, tak prirodzeného, ako aj nadprirodzeného. Muž sa nevymotá z kolotoča ohraničení, ak dovolí, aby sa do nich dostal ako do nejakého „stroja“ či „špirály“, ktorá ho vtiahne do tohto štýlu pohybu. Alebo na druhej strane týmto neustálym krútením sa okolo pomyselnéj osi, aby sa z neho nestal nejaký stroj, ktorý nie je osobný, ktorý nemá vlastné myslenie, býva upriamený na seba, ale nie je upriamený na Boha. To je podoba nerozvinutého a nedozretého človeka. Takýto človek potom neustále túži po pohodlí a bezstarostnosti. Nie je ochotný prevziať na seba, zodpovednosť. Radšej túži za „slobadou“ priam rozmazaného dieťaťa, ktorému mama prináša raňajky do postele a on si v tomto pohodlí detinských prejavov hovie, zotráva, hoci roky pribúdajú. Je rád, keď ho ľutujú, vyhýba sa zodpovednej práci, zodpovedným postojom, možno sa vyžíva a „vyvíja“ v neustálom dívaní sa na televíziu. Niekedy práve v erotických obrazoch vyhľadáva náplň svojej dennej činnosti. Nechce si uvedomiť v plnosti seba samého. Niekedy podlieha alkoholu, aby sa ubránil niektorým možno bolestivým emóciám. Takto pestuje v sebe neprepojenosť na reálny svet. Je neustále chlapcom, aj keď už sám má deti. Neustále nezrelý a neschopný prevziať zodpovednosť za svoj život a keď už založil rodinu, tak aj za rodinu. Jednoducho nenapreduje, nevyzrieva.

Preto je tu znova potrebný pohľad na svätého Jozefa, ktorý vedel reagovať práve na všetky podobné pokušenia, ktoré hoci možno v menšej miere, ale predsa aj vtedajší čas

mal a mohol klásť na človeka. Jozef tým, že bol neustále otvorený na výzvy, ktoré prichádzali od Boha, sa aj neustále posúval a nebol uzavretý v sebe samom a vo svojich, niekedy tak obrazne povedané, „detských hračkách“. Cítil, že Božie oslovenie, ktorým bol povolaný k výnimočnej úlohe ho prerástlo. Ale na druhej strane ostal celkom otvorený pre výzvu, ktorou ho oslovil Boh a to nie raz. Dovolím si povedať, že práve na tieto mnohé momenty z Jozefovho života, ktoré boli spomenuté, hoci isto nie všetky, poukazuje Svätý Otec František vo svojom liste *Patris corde* z 8. decembra 2020, dívajúc sa na postavu svätého Jozefa, ako na východisko na ceste obnovy dôstojnosti otcovstva, ako takého. Preto ako píše už hneď v úvode, vyzdvihol postavu svätého Jozefa, aj keď evanjeliá hovoria o ňom málo, aby predložil typ otca podľa Božej predstavy. A začína znova potrebou odvahy, odvahy vykročiť. Odvahy, ktorá realizuje Boží plán a v značnej miere začína premieňať svet, cez neskoršie dielo Ježiša - Mesiáša, ktorý mu bol zverený do výchovy, ako syn. Ale nebyť celej tejto cesty a všetkých postojov Jozefa, ťažko by Ježiš mohol byť po ľudskej stránke tak pripravený na poslanie ako bol. Svätý Otec píše: „*Jozef mal odvahu stať sa pred zákonom Ježišovým otcom a dať mu meno, ktoré mu zjavil anjel: „Dáš mu meno Ježiš“ (Mt 1, 21). Ako vieme, dať nejakému človeku alebo nejakej veci meno, ako to urobil Adam v rozprávaní z Knihy Genezis (porov. 2, 19 – 20), znamenalo v dávných kultúrach nadviazať vzťah.*“ To nebolo také jednoduché. Meno - pomenovať osobu mohla iba kompetentná osoba. Skúsme, podľa jednotlivých kapitoliek listu Svätého Otca Františka *Patris corde*, zamýšľať sa nad ponúknutými myšlienkami.

✠ Mons. Stanislav Stolárik
rožňavský biskup

(Pokračovanie článku v júli 2021)

Z článku uverejnenom v časopise *Duchovný pastier* č. 6/2021, str. 258-265

Použitá literatúra a zdroj:

CRESPI, O., NEGRI, F.: *Józef, człowiek, który prowadzi do Boga*. Częstochowa, Święty Paweł, 2017.

GASNIER, M.: *Józef milczący*, Poznań, Flos carmeli, 2013.

MARTINEZ, R., L.: *Józef słuchający*. Poznań, Flos carmeli, 2014.

PELANOWSKI, A.: *Dom Józefa*. Częstochowa, Wydawnictwo Paulinum, 2017.

SILVA, M., F.: *Bóg wie lepiej*. Kraków, Wydawnictwo AA, 2018.

<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/apostolsky-list-patris-corde>